

NUO ANTIGONĖS IKI BARBOROS RADVILAITĖS

**METODINĖ MEDŽIAGA 9-10 (I-II GIMNAZIJOS)
KLASIŲ KONCENTRE DIRBANTIEMS LIETUVIŲ
KALBOS IR LITERATŪROS MOKYTOJAMS**

Projektą „Nuo Antigonės iki Barboros Radvilaitės“ finansavo Lietuvos Respublikos Vyriausybė.

Projektas skirtas stiprinti 9-10 (I-II gimnazijos) klasių konkcentre dirbančių lietuvių kalbos ir literatūros mokytojų kompetencijas įgyvendinant atnaujintas bendrąsias programas.

Projektą įgyvendino Lietuvos kalbų pedagogų asociacija, projekto partneris – Valstybės institucijų kalbų centras.

ŠVIETIMO,
MOKSLO
IR SPORTO
MINISTERIJA

Poezijos analizės ir interpretacijos pagrindai (J. Vaičiūnaitės ir R. Frosto eilėraščiai), 9 (I gimnazijos) klasė

Lektorė Onutė Baumilienė

2022 10 20

TURINYS

Poezijos analizės ir interpretacijos pagrindai.....	3
Apie Juditą Vaičiūnaitę.....	4
J. Vaičiūnaitės eilėraščio „Vakarėjančiam parke“ nagrinėjimas.....	10
J. Vaičiūnaitės eilėraščio „Kriaušė žydi“ nagrinėjimas.....	11
J. Vaičiūnaitės eilėraščio „Surūdijusi rožė“ nagrinėjimas.....	12
J. Vaičiūnaitės eilėraščio „Trylika strofų“ nagrinėjimas.....	14
Apie Robertą Frostą.....	29
R. Frosto poezijos tematika.....	31
R. Frosto poemos „Šeimos laidotuvės“ nagrinėjimas.....	32
Apibendrinimas.....	35
Naudota literatūra.....	36

POEZIJOS ANALIZĒS IR INTERPRETACIJOS PAGRINDAI

I. Kontekstas (epocha, autors, visas kūrinys, kt.).

II. Tekstas:

1. Teksto grafiskais vaizds (apžvalga, teksto skaidrymas segmentais).
2. Pavadinimo prasmē.
2. Žanrs.
3. Vieta.
4. Laiks.
5. Kalbantysis / eilēraščio žmogus / lyrinis herojus / lyrinis „aš“ .
6. Meninēs priemonēs.

PASTABOS. Eiliškumo laikytis nebūtina. Meninēs priemonēs atskirai neapžvelgiamos – jos traktuojamos kaip analizēs instrumentai.

- **JUDITA VAIČIŪNAITĖ**
- **Kaunas.** Gimė 1937 07 12 Kaune inteligentų šeimoje. Vėliau poetė prisimins: „...augau universiteto profesoriaus, gydytojo psichiatro, didelio humanisto ir idealisto šeimoj, kur buvau mokoma atiduoti žaislus tėvo globojamiems psichiškai nesveikiems vaikams, kur iš toli atvykstantys ligoniai neretai būdavo gydomi veltui.“ Judita buvo jauniausias vaikas šeimoje, jos sesuo Dalia buvo tik dvejais metais vyresnė už būsimą poetę. Seserys visą gyvenimą išliko labai artimos. Šeima palaikė glaudžius santykius su žymiais tėvo broliais: poetu bei dramaturgu Petru Vaičiūnu ir kunigu, Vilniaus Dominikonų bažnyčios klebonu Juozu Vaičiūnu. „Pradėjau rašyti turėdama vienuolika metų. Tai daryti man buvo natūralu, kaip, sakysime, kvėpuoti. Juk mano tėvo brolis Petras Vaičiūnas buvo poetas ir dramaturgas; eilėraščius jaunystėj bandė rašyti ir mama.“ Kai Juditai buvo aštuoneri, mirė jos tėvas; šeimą globojo tėvo broliai. Būsima poetė baigė Kauno 5-ąją gimnaziją, lankė Juozo Gruodžio muzikos m-klą, smuiko klasę. Prisiminusi jaunystę (iki 17 metų gyveno Kaune), Vaičiūnaitė bičiuliui poetui, vertėjui J. Jakštui yra sakiusi: „Savo tėvą, abu dėdes, vaikystėj sutiktus žmones – senuosius Kauno gydytojus, muzikos mokytojus – gerbiu už pažiūrų platumą, toleranciją, altruizmą, ryškų dvasinį pradą, panieką materialiams gyvenimo dalykams. Dauguma jų buvo kilę iš kaimo, bet įsiurbė į save Vakarų Europos kultūrą.“

- **JUDITA VAIČIŪNAITĖ**

- *Vilnius. Vėliau poetė ir jos šeima persikėlė į Vilnių. Apie rašytoją dažnai pasakoma:* „Labiau vilnietiškos poetės negu Judita Vaičiūnaitė mūsų literatūroje lyg ir nėra. <...> [ji] yra vienas iš tų stebuklingų žmonių, kuris Vilnių prisijaukino pats ir padėjo jį prisijaukinti ne vienai žmonių kartai.“ 1954 – 1959 m. mokėsi Vilniaus universitete. Būtent Vilniuje susidraugavo su poetais Tomu Venclova ir Marcelijumi Martinaičiu bei Aušra Sluckaite, režisieriaus J. Jurašo žmona. Pradedant 1960 m. išėjusiu eilėraščių rinkiniu „**Pavasario akvarelės**“, **maždaug kas dveji metai Vilniuje pasirodydavo po Vaičiūnaitės kūrybos knygelę: „Kaip žalias vynas“ (1962), „Po šiaurės herbais“ (1968), „Žiemos lietus“ (1987), „Žemynos vainikai“ (1995), „Seno paveikslo šviesa“ (1998), „Debesų arka“ (2000), „Šaligatvio pienės“ (1980) ir kt.** Vilniuje poetė išaugino dukrą Ulą (1968), būsimą dailininkę. Būtent Vilniuje 1980 m. poetė ištekėjo už latvių poeto ir vertėjo H. M. Majevschio (1951 – 2001), tačiau du talentingi menininkai išgyveno vos du mėnesius; nors išsiskyrė, tačiau, pasak dukters Ulos, liko geri draugai. Apskritai Vilnius, ypač jo senamiestis buvo ta erdvė, kuri daugelį metų nepaliaujamai maitino poetės vaizduotę.

- **JUDITA VAIČIŪNAITĖ**
- **Poetės įamžinimas.** Poetė mirė 2001 02 11, palaidota Vilniaus Naujųjų Rasų kapinėse šalia sesers Dalios. Lietuvos rašytojų sąjunga, minėdama poetės 10-ąsias mirties metines, S. Moniuškos skverelyje prie Šv. Kotrynos bažnyčios atidengė skulptūrinę kompoziciją, kurios pagrindinis akcentas – azūrinis metalo skėtis. Daugelis poetės eilėraščių, pasak amžininkų, gimė sostinės skverelyje prie Šv. Kotrynos bažnyčios. „...šis skėtis neapsaugo nieko. Jis skylėtas. Tai rodo, kad poetės saugoti nereikia, ji pati yra tvirta. Jos kūrybą žmonės žino, prisimena ir priima. Jai pagalba nereikalinga. Tačiau norėjau išreikšti ir poetės kaip lyrikės begalinį trapumą. Norėjau, kad atėję žmonės, negautų materialaus komforto. Nesvarbu, ar lietus, ar saulės kaitra juos čia atgintų“, – sako skulptorius Henrikas Orakauskas.

Nuotrauka Kristinos Šidlauskaitės

Plaka vėtra Moniuškos paminklą,

Žalvarinę pajuodusią kaktą.

Jeigu bokštai baltieji palinktų

Su manim pakalbėti šią naktį?

Judita Vaičiūnaitė

JUDITA VAIČIŪNAITĖ. Poetės įamžinimas. Pirmos dvi ketureilio, išgraviruoto šalia azūrinio skėčio, eilutės susijusios su istorine kultūros asmenybe – kompozitoriumi Moniuška. Pabrėžiamas romantizmui būdingas jausmingumas („Plaka vėtra“), pateikiama metonimiška nuoroda į kūrėją („Plaka vėtra <...> kaktą“). Kompozitoriaus įvaizdis susijęs su praėjusiu laiku – ne veltui minimas ne pats kūrėjas, bet jo paminklas. Istorinė miesto detalė individo „perskaitoma“ kaip galimybė atsiverti. Kitos dvi eilutės – nuoroda į eilėraščio žmogų, kuris naktį sėdėdamas Moniuškos skverelyje jaučiasi vienišas – tą patvirtina retorinis klausimas. Kalbantysis, kaip Vaičiūnaitės poezijoje įprasta, dėvi kaukę – neaišku, ar pageidavimas kompozitoriaus, ar eilėraščio žmogaus. Taigi miesto istorinė erdvė išgyvenama kaip asmeninė.

JUDITA VAIČIŪNAITĖ

Poezijos tematika: meilės, kultūros, miesto, istorijos temos. *Kuo ypatinga meilės tema Vaičiūnaitės poezijoje?*
Vaizduojama dažniausiai neišsipildžiusi, nelaiminga meilė, bet net ir ji piešiama santūriai, nesentimentaliai.

J. Vaičiūnaitė yra sakiusi: „Nerašydama gyventi nenorėčiau.“ Kaip gimė poetės kūryba? *Apie įtakas poezijai ji yra sakiusi:* „Man darė įtakos filmai, teatras, baletas, meninės fotografijos, muzikos kūriniai, monumentalūs architektūros statiniai ir visa kita, kas susiję su meno pasauliu. <...> Mane, kaip vilnietę, labai žavi krikščioniškasis menas – dailė, muzika, Vilniaus bažnyčios man atrodo tikras stebuklas.“ Be to, „...aš nuo pat vaikystės esu tikra miestietė. <...> aš neturėjau jokių senelių kaime, mane traukė gatvė, mano vaizduotės nežadino folkloras“, – teigė poetė. Poetės dukra Ula taip yra patvirtinusi, jog Vaičiūnaitė „priklausė tai žmonių kategorijai, kurie gerai ir saugiai jautėsi tiktai mieste.“ Eilėraščiuose, kuriuose dominuoja urbanistiniai motyvai: „Vilniaus bažnyčia“, „Miesto vartai“, „Dulkėta Kauno saulė“ ir kt., miestas suprantamas kaip asmeninis individo susitikimas su istorine praeitimi. Vaičiūnaitės poeziją ne taip paprasta perskaityti – ne veltui poetė laikoma intelektualios poezijos kūrėja. Ciklai: „Trylika strofų“, „Mano mūzos“, „Orfėjas ir Euridikė“, „Keturi portretai“, eilėraščiai: „Mėlynas eskizas“, „Nakties šalnoj“ ir kt., atskleidžia, jog poetė mėgo antikinius įvaizdžius, E. Dagas, M. K. Čiurlionio tapybą, muziką.

JUDITA VAIČIŪNAITĖ

Viena iš svarbiausių Vaičiūnaitės poezijos temų – meilė. Eilėraščio žmogaus jausmai stiprūs, bet reiškiami nesentimentaliai: „Ateis sekmadienis. / Ant duonos tepsim bučinius ir sviestą. / Ir cirko afišas skaitysim padrikai. / Ir klaidžiosim / po margaspalvį saulėtą triukšmingą miestą / lyg du neklaužados vaikai.“ („Ateis sekmadienis“) Tačiau dažniausiai tai nelaiminga, neišsipildžiusi meilė: „glaudžiuosi tų bokštų paunksny / dabar jau tik tavo našlė.“ („Laukinės ramunės“); „Tikriausiai / nubirs žiedai, bet aš tave mylėsiu...“ („Žydint kriaušei“); „Tas apšerkšnijęs tuščias traukinys / – į šiaurę, / kas valanda vis nuo tavęs / – tolyn, šaltyn...“ („Traukinys“); „vėl regėsi tamsos begalybė / mylimą veidą šviesos ratile, / vėl žinosi – pasiekt negali...“ („Naktis. Židinio laikrodis“) Glostymas, santūrus prisilietimas, švelnumas, anot tyrinėtojo R. Kmitos, vienas iš svarbiausių meilės eilėraščių motyvų: „kai gestas glostyt – tik mėginimas, / <...> kai šiltas oras pilnas kuždesio, / <...> kai saulė, rodos, tyčia uždelsė, – / staiga džiaugsmu užlūžta balsas.“ („kai kvepia baltas hiacintas“); „vėl jaučiu tavo lūpas ant pirštų, / jų švelnumo jau nieks neatims – / tarsi neganda mudu supirštų, / tarsi tapčiau tavo lemtim...“ („Žiemos lietus“) Poetė meilės išgyvenimui grąžino „psichologinį tikrumą, įtampą, subtilumą.“ Kubilius V., *Problemos ir situacijos*, Vilnius: Vaga, 1999.

ANALIZĖ IR INTERPRETACIJA. PAVYZDYS NR. 1. (ŽIŪRĖTI PRIEDĄ NR. 1.)

Juditos Vaičiūnaitės eilėraščio „Vakarėjančiam parke“ nagrinėjimas

Pavadinimo prasmė. Ar iš karto suprasime?

Teksto grafinis vaizdas – vienas sakinyš. Ką tai reiškia?

Segmentacija teminiu aspektu.

1 segmentas: 1-6 eil. „Laukinės katės maitinimas“. Epitetų „baltapėdė“, „laukinė“, „gailiai sukniaukusi“, „alkanai“ prasmės. Veiksmažodžiai, atskleidžiantys katės veiksmus: „užsirangė“, „glaustės“.

2 segmentas: 7 eil. „Gulbė ir gulbinas“. Veiksmažodžio „tebeplaukiojo“ prasmė (analizė).

3 segmentas: 8-12 eil. „Parko gamta“. Katalogų prasmė (interpretacija). Epitetų „laukinės erškėtrožės“, „apkartusias uogas“.

4 segmentas: 13-18 eil. „Subjekto būseną“. Kodėl duria širdį? Vėlyvo rudens metafora. Kas yra „jos“?

Priešinamasis jungtukas „o“. Dalelytės „vėl“ prasmė. Problema: kur dėti užplūstančią meilę? Vieniškumo tema.

UŽDUOTIS. Pasvarstykite, kokia galėtų būti eilėraščio pagrindinė mintis.

ANALIZĖ IR INTERPRETACIJA. PAVYZDYS NR. 2. (ŽIŪRĖTI PRIEDĄ NR. 2.)

Juditos Vaičiūnaitės eilėraščio „Kriaušė žydi“ nagrinėjimas

Pavadinimas. Ar prasmė iki galo aiški? **Teksto grafinis vaizdas** – trys sakiniai. Du iš jų baigiasi nutylėjimais.

Segmentacija: trys segmentai, kurių ribos sutampa su sakinių ribomis.

1 segmentas: 1-8 eil. 3 kartus pasikartojančios dalelytės / jungtuko „bet“ prasmės. Anafora. Jungtukas „bet“ žymi priešpriešą, pvz., Šviečia, bet nešildo (DLKŽ).

Senas fotelis išmestas į lauką, kambariai matomi kaip pro miglą, ir eilėraščio kalbantysis prisimena meilės laiką: „su manim sulietas tavo laikas“. Perkeltine prasme „sulieti“ reiškia „sujungti“ (DLKŽ). Laikas kartu apibūdinamas epitetais „laimingas“, „liūdnas“ – tai paradoksas, kokia jo prasmė? Kada tai buvo? Kokia to laiko nuoroda? Ką reiškia „medis veidrodyje“?

2 segmentas: 9-11 eil. žodžio „tikriausiai“ išskyrimas, sureikšminimas. 2 kartus pasikartojantis jungtukas „bet“. Sakinio prasmė.

3 segmentas: 12-13 eil. Dalelytė „tik“ pasikartoja 3 kartus. Kas yra tikra, dėl ko neabejojama? Kas kraujo, mėsinų, peilio blizgesiu, smurtu netiesiogiai įvardijama? Pasvarstykite, kodėl trečias sakinytis baigiamas tašku.

Grižtame prie pavadinimo: esamasis laikas. Kas yra žydinti kriaušė? Tai meilės laikas.

Svarbiausias eilėraščio kontrastas. Du pasauliai. Kas realu, žiauru, o kas trapu, lieka tik prisiminimuose, susiję su jausmais?

UŽDUOTIS. Pasvarstykite, kokia galėtų būti eilėraščio pagrindinė mintis.

ANALIZĖ IR INTERPRETACIJA. PAVYZDYS NR. 3. (ŽIŪRĖTI PRIEDĄ NR. 3.)

Juditos Vaičiūnaitės eilėraščio „Surūdijusi rožė“ nagrinėjimas

Pavadinimas. Dalinė prasmė. Teksto grafinis vaizdas – aštuoni sakiniai. Segmentacija teminiu aspektu.

1 segmentas – pirmi du sakiniai. „Žiūrėjimas į mylimąjį“

Pirmas sakinytis neturi tarinio – kuriamas statiškas, sustingęs vaizdas. Įterptinis sakinytis nurodo vietą – kavinė; ant staliukų uždegtos žvakės siejasi su Vėlinėmis – mirties motyvas.

Antrame sakinyje mirties motyvas kartojamas skardinės rožės įvaizdžiu (dirbtinio vainiko fragmentas?).

Kalbantysis rožės nemato, bet girdi ir jaučia. Kodėl mirties motyvas, jei susitinkama su mylimu žmogumi?

2 segmentas – 3-5 sakiniai: „Lyja. Į tylumą / nueinu. Nežiūrėk.“ Neįprastai trumpi sakiniai. „Bėgimas nuo mylimojo žvilgsnio“

3 segmentas – šeštas sakinytis. „Nerimas“. Kalbančiojo būseną.

4 segmentas – septintasis sakinytis. „Aplinka“. Žvilgsnio nukreipimas į aplinką. Gyvenimas kaip teatras. Kapinių motyvas („ar kapinės čia“).

5 segmentas – paskutinis sakinytis. „Mylimojo susigrąžinimas“. Anaforiškai pasikartojanti dalelytė „vėl“ – kas iš to? Epitetai „vėl atrastas“, „be gailesčio atsikartojantis“, „šurpia savas“, „privertęs gatvėj pravirkti“, „aritmiškas kaip alsavimas“: kas epitetuose, apibūdinančiuose mylimąjį, kelia šurpą? Atkreipkite dėmesį – mylimas žmogus prilyginamas kvėpavimui: kokią padarytumėte išvadą?

ANALIZĖ IR INTERPRETACIJA. PAVYZDYS NR. 3. (ŽIŪRĖTI PRIEDĄ NR. 3.)

Juditos Vaičiūnaitės eilėraščio „Surūdijusi rožė“ nagrinėjimas (TĘSINYS)

PASTABA APIE JUSLES IR FIZIOLOGINES PSICHOLOGINES DETALES. Visame eilėraštyje labai svarbios juslės: klausa, rega, lytėjimas. Juslėmis patiriama aplinka. Atskleidžiama visa kalbančiojo emocijų gama – nuo įbesto žvilgsnio, kuris sukelia nerimą, nuo kurio mėginama pabėgti, iki oro trūkumo („aritmiškas kaip alsavimas“).

PASTABA APIE VEIKSMAŽODŽIUS. Eilėraštį sudaro 83 žodžiai, iš jų 3 veiksmažodžiai skirti aplinkai apibūdinti („sužimba“, „Lyja“, „derina“), o 8 – kalbančiojo būsenai, reakcijoms nusakyti. Veiksmažodžių labai mažai – kuriamas statiškas, lyg sustingęs vaizdas: kodėl? Atkreipti dėmesį, jog pirmas veiksmažodis, kalbančiojo juslei nusakyti atsiranda tik aštuntoje eilutėje.

GRĮŽIMAS PRIE PAVADINIMO. Kokia jo prasmė?

UŽDUOTIS. Apibūdinkite eilėraštyje vaizduojamą meilę.

VAIČIŪNAITĖS *TRYLIKA STROFŲ*. (ŽIŪRĖTI PRIEDĄ NR. 4.)

1991 m. „Vyturio“ leidykla išleidžia J. Vaičiūnaitės eilėraščių knygą „Gatvės laivas“. Ten įdėtas eilėraštis „Trylika strofų“, parašytas pagal M. K. Čiurlionio (1875 - 1911) trylikos paveikslų ciklą „Pasaulio sutvėrimas“.

Žodžio „strofa“ reikšmė: eilėraščio posmas (DLKŽ).

Interpretacijos kryptis – kurianti meilės galia.

Integracija su daile.

Galima integracija su muzika (pvz., paveikslų ciklo ir poezijos lyginimas su muzika).

VAIČIŪNAITĖS *TRYLIKA STROFŲ*. (ŽIŪRĖTI PRIEDĄ NR. 4.)

KLAUSIMAI IR UŽDUOTYS

1. Peržiūrėkite M. K. Čiurlionio paveikslų ciklą „Pasaulio sutvėrimas“: kas ten tveriamas, t. y. kuriama? Kaip manote, kuo rėmėsi Čiurlionis kurdamas savo ciklą „Pasaulio sutvėrimas“? Su dailės mokytoja aptarkite Čiurlionio ciklą ir parenkite metodinę medžiagą (klausimus, atsakymus ar panašiai).
2. Su muzikos mokytoja pasvarstykite, kada Čiurlionio „Pasaulio sutvėrimas“ geriausiai atsiskleidžia – žiūrint paveikslus ir klausant Čiurlionio simfonijos „Jūra“ ar simfonijos „Miške“. Kodėl taip manote?
3. Koks motyvas poetės Juditos Vaičiūnaitės strofose nuolat kartojamas? Kas sieja poetės ir dailininko bei kompozitoriaus kūrinį?
4. Kokie kontrastai atsiveria „Trylikoje strofų“? Įvardykite juos ir pakomentuokite.
5. Pasvarstykite, ar gali šis eilėraštis byloti apie dviejų žmonių meilę? Kodėl? Raskite citatą.
6. Tryliktoje strofoje vartojamas žodis „tu“. Kas šiuo žodžiu nurodoma: nauja eilėraščio figūra ar kalbančiojo kaukė, t. y. pažvelgimas į save iš šalies?
7. Apibendrinkite eilėrašį: nusakykite jo pagrindinę mintį.

Šaltinis:

[http://ciurlionis.eu/paveikslas/pasaulio-sutve-
rimas-i/](http://ciurlionis.eu/paveikslas/pasaulio-sutve-
rimas-i/)

Trylika strofų

(Pagal M. K. Čiurlionio „Pasaulio sutvėrimą“)

***

Sutverk mane – man taip baisu,
aš sklidina tylos balsų,
aš dar esu beformė masė,
dar niekas manimi nemąstė,
aš dar tik laikas beasmenis,
dar tik raukšlėjas mano smegenys...

*Vaičiūnaitė, Judita. Gatvės laivas: Eilėraščiai. – Vilnius:
„Vyturys“, 1991.*

Šaltinis:

[http://ciurlionis.eu/paveikslas/pasaulio-sutve-
rimas-ii/](http://ciurlionis.eu/paveikslas/pasaulio-sutve-
rimas-ii/)

Trylika strofų

(Pagal M. K. Čiurlionio „Pasaulio sutvėrimą“)

***

Ledinių ūkanų kalnuos
sutverk mane – aš kankinuos,
aš trokštu gyvasties: gal nervų,
o gal akių, kad atsivertum
ligi sužeidžiančio tikrumo
žaibavimu uolų karūnoj...

*Vaičiūnaitė, Judita. Gatvės laivas: Eilėraščiai. – Vilnius:
„Vyturys“, 1991.*

Trylika strofų

(Pagal M. K. Čiurlionio „Pasaulio sutvėrimą“)

***

Sutverk mane iš nebūties,
ištaręs tamsai – tebūnie!
Iš nesuvokto siaubo įsčių
iššauk į begalybę blizgančių
žvaigždynų, nes po ta ranka
mane valdys šviesos trauka...

*Vaičiūnaitė, Judita. Gatvės laivas: Eilėraščiai. – Vilnius:
„Vyturys“, 1991.*

Šaltinis:

<http://ciurlionis.eu/paveikslas/pasaulio-sutverimas-iii/>

Trylika strofų

(Pagal M. K. Čiurlionio „Pasaulio sutvėrimą“)

***

Aš gaivalas dar tebesu –
sutverk mane iš debesų,
aš dar chaosas ir miglynai,
bet atsiskirs krantai, gilyn
nuslūgs vanduo, ir iššviesėjęs
mane išplaus visatos vėjas...

*Vaičiūnaitė, Judita. Gatvės laivas: Eilėraščiai. – Vilnius:
„Vyturys“, 1991.*

Šaltinis:

[http://ciurlionis.eu/paveikslas/pasaulio-sutve-
rimas-iv/](http://ciurlionis.eu/paveikslas/pasaulio-sutve-
rimas-iv/)

Šaltinis:

[http://ciurlionis.eu/paveikslas/pasaulio-sutve-
rimas-v/](http://ciurlionis.eu/paveikslas/pasaulio-sutve-
rimas-v/)

Trylika strofų

(Pagal M. K. Čiurlionio „Pasaulio sutvėrimą“)

***

Sutverk mane vandens ženkle,
apaugusią bangų žole,
jau vandenų beribėj sferoj,
gal kažkurioj pirmykštėj eroj
pasėti dugno augalai
dėsningai, dosniai ir aklai...

*Vaičiūnaitė, Judita. Gatvės laivas: Eilėraščiai. – Vilnius:
„Vyturys“, 1991.*

Trylika strofų

(Pagal M. K. Čiurlionio „Pasaulio sutvėrimą“)

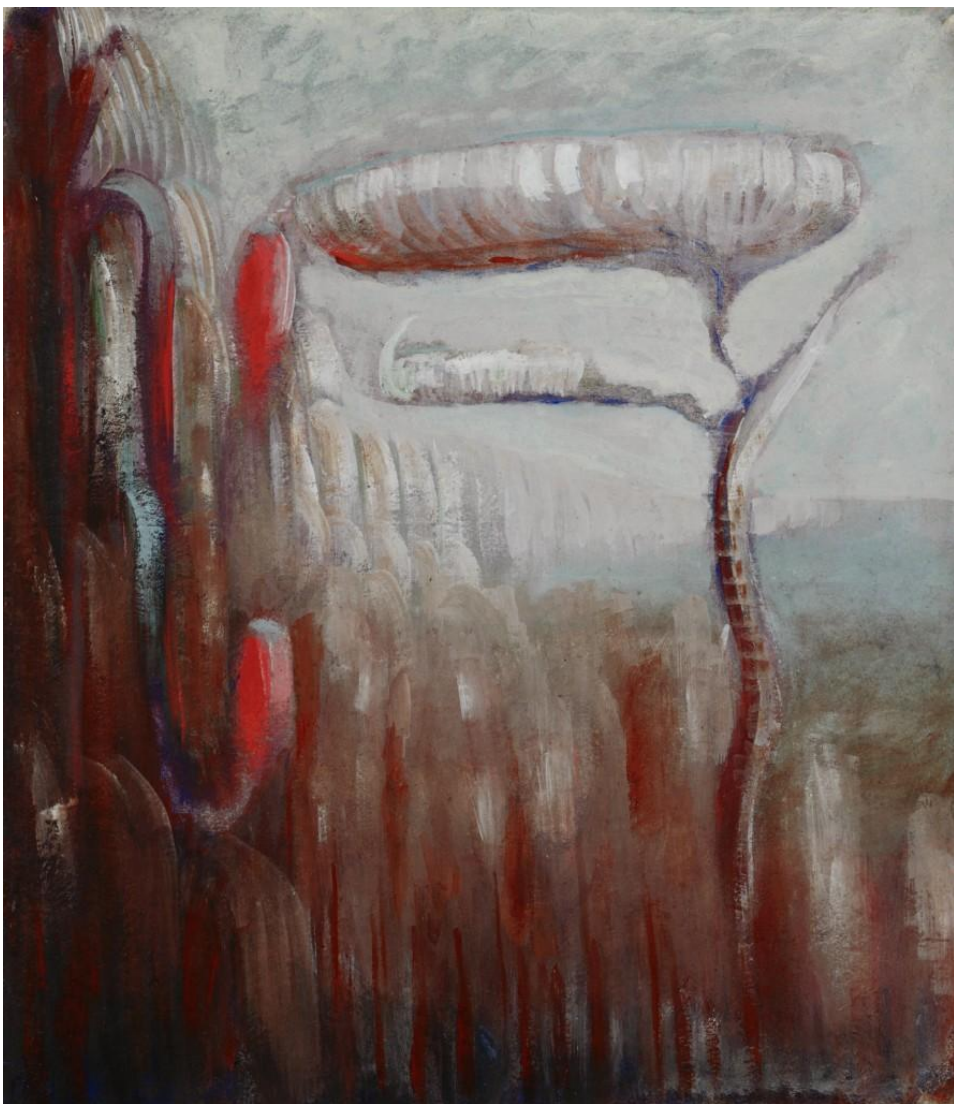
***

Kad palytėjimą pajustum,
sutverk mane iš jūros putų,
praskleisk miglas – kažkur kriauklėj
aš jau stangrėju, gal jau greit
priversi plakti mano širdį,
raudonai saulei tekant šįryt...

*Vaičiūnaitė, Judita. Gatvės laivas: Eilėraščiai. – Vilnius:
„Vyturys“, 1991.*

Šaltinis:

[http://ciurlionis.eu/paveikslas/pasaulio-sutve-
rimas-vi/](http://ciurlionis.eu/paveikslas/pasaulio-sutve-
rimas-vi/)

Trylika strofų

(Pagal M. K. Čiurlionio „Pasaulio sutvėrimą“)

***

Sutverk mane iš savo sapno,
iš atskalūniško alsavimo,
iš plaukiančios lelijos sėklos,
aš trokštu formos, trokštu sielos,
o vos pražydusi, tau šviesą
išspinduliuosiu tarsi viesulą...

*Vaičiūnaitė, Judita. Gatvės laivas: Eilėraščiai. – Vilnius:
„Vyturys“, 1991.*

Šaltinis:

[http://ciurlionis.eu/paveikslas/pasaulio-sutve-
rimas-vii/](http://ciurlionis.eu/paveikslas/pasaulio-sutve-
rimas-vii/)

Trylika strofų

(Pagal M. K. Čiurlionio „Pasaulio sutvėrimą“)

***

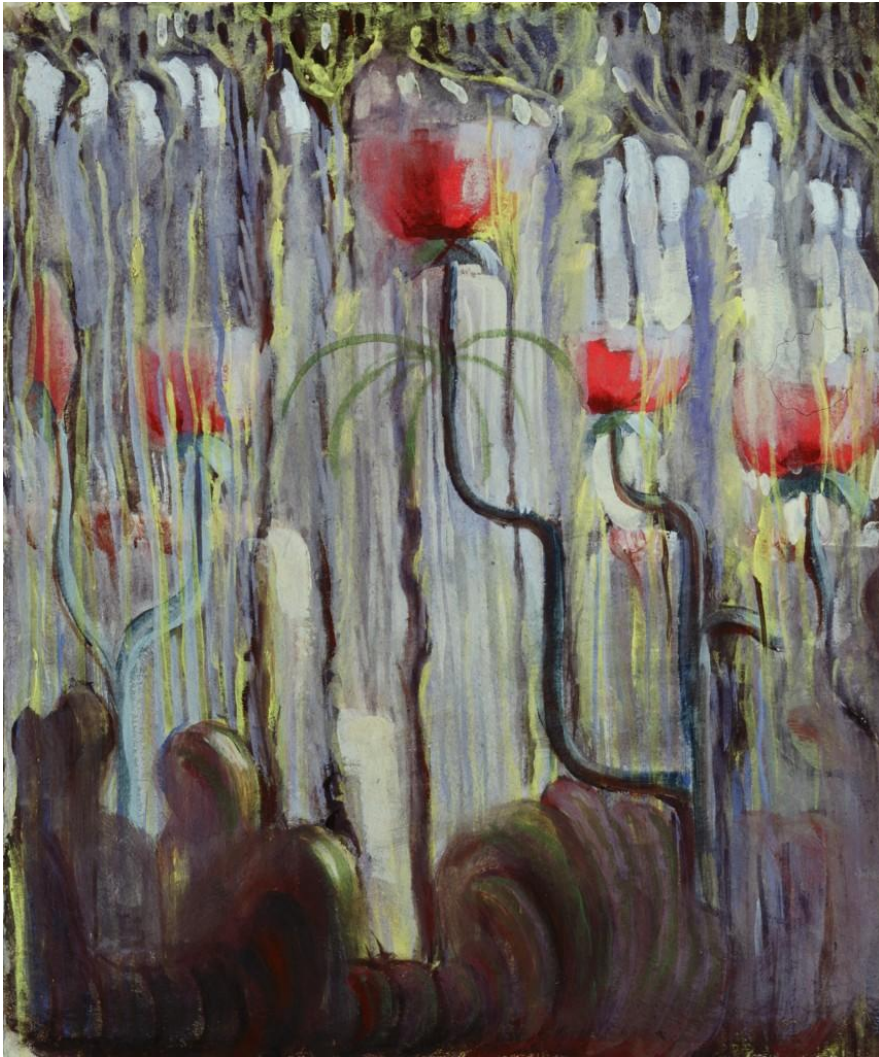
Man kūną, kaip diena realų,
sutverk iš kraujo ir koralų,
iš prasiskleidusios ugnies –
jos neužpūs visatoj nieks,
bus ligi šiuropulio šviesu,
vos tik suvoksiu, kad esu...

*Vaičiūnaitė, Judita. Gatvės laivas: Eilėraščiai. – Vilnius:
„Vyturys“, 1991.*

Šaltinis:

[http://ciurlionis.eu/paveikslas/pasaulio-sutve-
rimas-viii/](http://ciurlionis.eu/paveikslas/pasaulio-sutve-
rimas-viii/)

Trylika strofų

(Pagal M. K. Čiurlionio „Pasaulio sutvėrimą“)

***

Sutverk mane – ugninį aisbergą,
tamsos gelmėj pažinęs aistrą,
pašventink dugno augmeniją,
jau spindesio per daug many,
pro ledines bangas nudeginęs,
ligi dangaus išauga medis...

*Vaičiūnaitė, Judita. Gatvės laivas: Eilėraščiai. – Vilnius:
„Vyturys“, 1991.*

Šaltinis:

<http://ciurlionis.eu/paveikslas/pasaulio-sutverimas-ix/>

Šaltinis:

[http://ciurlionis.eu/paveikslas/pasaulio-sutve-
rimas-x/](http://ciurlionis.eu/paveikslas/pasaulio-sutve-
rimas-x/)

Trylika strofų

(Pagal M. K. Čiurlionio „Pasaulio sutvėrimą“)

***

Kol kūne liepsnos neužduso,
sutverk – aš plauksiu, kur medūzos,
kur gelmėje sustingsta gintaras,
kur visa raibuliuoja, kinta,
kur visa, kas yra, sudievinta,
sutinkant stulbinančią dieną...

*Vaičiūnaitė, Judita. Gatvės laivas: Eilėraščiai. – Vilnius:
„Vyturys“, 1991.*

Šaltinis:

[http://ciurlionis.eu/paveikslas/pasaulio-sutve-
rimas-xi/](http://ciurlionis.eu/paveikslas/pasaulio-sutve-
rimas-xi/)

Trylika strofų

(Pagal M. K. Čiurlionio „Pasaulio sutvėrimą“)

***

Sutverk mane, o jūrų rojau,
aš tau nenorom atkartojau
pražystančią šviesos ekstazę,
kada septynios spalvos tęsia
tau septynių natų gilybę,
jų prasmę, aiškia ir dvilypę...

*Vaičiūnaitė, Judita. Gatvės laivas: Eilėraščiai. – Vilnius:
„Vyturys“, 1991.*

Šaltinis:

<http://ciurlionis.eu/paveikslas/pasaulio-sutverimas-xii/>

Trylika strofų

(Pagal M. K. Čiurlionio „Pasaulio sutvėrimą“)

***

Lyg padermę miglos miražų
sutverk mane iš mineralų
ir juos atspindinčio vandens,
paskui jame pasivaidens
ir oro bokštai vėjų miestuos,
ir nepasiektos niekur sietuvos...

Vaičiūnaitė, Judita. Gatvės laivas: Eilėraščiai. – Vilnius: „Vyturys“, 1991.

Trylika strofų

(Pagal M. K. Čiurlionio „Pasaulio sutvėrimą“)

***

Sutverk mane. Drėgna ir vaikiška
dar neregėtų jūrų žvaigžde,
dabar tu iš bedugnės atneri
į skaidrią saulės geometriją,
dabar sukrūpčioji, pajutusi
tą amžiną gyvybės judesį...

*Vaičiūnaitė, Judita. Gatvės laivas: Eilėraščiai. – Vilnius:
„Vyturys“, 1991.*

Šaltinis:

[http://ciurlionis.eu/paveikslas/pasaulio-sutve-
rimas-xiii/](http://ciurlionis.eu/paveikslas/pasaulio-sutve-
rimas-xiii/)

ROBERTAS FROSTAS

(1874 - 1963)

Šaltinis: <https://www.robertfrost.org/>

Šaltinis: <https://literaturairmenas.lt/poezija/robert-frost-eilerasciai>

ROBERTAS FROSTAS

Frost Robert (Robertas **Fròstas**), tikr. vardai Robert Lee 1874 03 26 San Francisco 1963 01 29 Bostonas, Jungtinių Amerikos Valstijų poetas. Dirbo fermeriu. 1912–15 gyveno Didžiojoje Britanijoje, išgarsėjo kaip poetas. Dėstė įvairiuose universitetuose.

Žymiausi eilėraščių rinkiniai: *Berniuko valia* (*A Boy's Will* 1913), *Šiauriau Bostono* (*North of Boston* 1914), *Kalnų tarpeklis* (*Mountain Interval* 1916), *Naujasis Hampšyras* (*New Hampshire* 1923, Pulitzerio premija 1924), *Į vakarus tekantis upokšnis* (*West-Running Brook* 1928), *Rinktiniai eilėraščiai* (*Collected Poems* 1930, Pulitzerio premija 1931), *Tolima kalnų virtinė* (*A Further Range* 1936, Pulitzerio premija 1937), *Medis liudininkas* (*A Witness Tree* 1942, Pulitzerio premija 1943), *Lanksva* (*Steeple Bush* 1947).

Poezijoje atspindi Naujosios Anglijos koloritas, įprasminama gamta, nagrinėjama žmogaus ir gamtos ryšys, kaimo žmonių santykiai, atskleidžiama gyvenimo dramtizmas, technokratiškos visuomenės įtaka žmogui. Eilėraščiams būdinga filosofinė refleksija, metaforiškumas. Eiliuotose dramose *Proto kaukė* (*A Masque of Reason* 1945), *Gailestingumo kaukė* (*A Masque of Mercy* 1947), *Proskynoje* (*In the Clearing* 1962) analizavo dvasinį gyvenimą, tikėjimą, mirtį. Eilėraščių paskelbta lietuvių kalba.

Šaltinis: VLE

R. FROSTO POEZIJOS TEMATIKA

Robertas Lee Frostas (1874–1963) – vienas reikšmingiausių ir įtakingiausių XX a. amerikiečių poetų. Nors ir negalėjęs dėl ligos baigti studijų Harvarde, jis gerai išmanė senovės Graikijos ir Romos kultūras ir poeziją, anglų ir amerikiečių literatūrą. Išmėgino nemažai amatų, keletą metų bandė ūkininkauti, mokytojavo, tačiau visada poeziją matė kaip tikrąjį pašaukimą. Poeto karjera klostėsi itin sėkmingai ir produktyviai, nors leisti poezijos knygas jis pradėjo palyginti vėlai (1913). Pripažinimo sulaukė nuo pat pirmųjų eilėraščių rinktinių, 4 kartus pelnė Pulitzerio premiją.

Kūryboje R. Frostas išbandė didelę poetinių formų įvairovę: nuo klasikinės **eilėdaros** iki modernių verlibrų, nuo dveilių miniatiūrų iki didelės apimties poemų ir dramų. Daugelis jo eilėraščių šiandien laikomi amerikiečių poezijos **klasika**. Jiems būdinga meistriška poetinė forma, įgalinanti natūralų gyvos kalbos ritmą. Neretai eilėraščiai reflektuoja **žmogaus gyvenimo prasmę, mirtingumą, egzistencinį vienišumą, santykį su gamta ir Visata**. Dažnai per buitinių ar žemės ūkio darbų scenų vaizdavimą (tvoros taisymas, obuolių rašymas, kelionė per mišką ar pan.) netikėtai atsiskleidžia gili, būties pamatus siekianti filosofinė išmintis, apie kurios esmę ir niuansus iki šiol straipsniuose ir knygose diskutuoja literatūrologai ir filosofai, atrasdami vis naujų prasminių sluoksnių. Daugelis jo tekstų pasižymi subtiliu humoru ar saviironija. **R. Frostas kūryboje racionalus, filosofinis pradas dominuoja prieš emocinį, jausminį, lyrinį**. Kartais lengvai erzina moralizuojantis kai kurių eilėraščių tonas. Bet skaitytojus dar ilgai trauks unikali jo kūryboje įkūnyta kasdienio gyvenimo, subtilios poetikos ir gilių filosofinių apmąstymų sintezė ir jų tarpusavio žaismas.

Andrius Krivas

ROBERTO FROSTO POEMOS *ŠEIMOS LAIDOTUVĖS* ANALIZĖ IR INTERPRETACIJA

LAIKAS. Poema pirmą kartą pasirodė 1930 m.

SITUACIJA. AUTOBIOGRAFIŠKUMO ELEMENTAI. Kūrinys paremtas poeto sūnaus mirtimi. Vaiko mirtis itin paveikė santuoką: nors Frostas su žmona neišsiskyrė, tačiau jo sutuoktinė taip ir neatsigavo, kaip ir poemos herojė Emi. Poetas, kaip ir poemos veikėjas ūkininkas, susitaiko su sūnaus netektimi. Kaip bebūtų, tačiau kūdikio mirtis tiek realybėje, tiek poemoje tapo dideliu šeimos santykių išbandymu.

SIUŽETAS. Poemos esmė – keli dialogai (raiška), kurie atskleidžia įtemptus vyro ir žmonos santykius po jų pirmagimio mirties (turinys). Moteris sutrinka, kai pro miegamojo langą pamato vaiko kapelį. Kita jos sutrikimo priežastis – nesusikalbėjimas su vyru: sutuoktinis neatpažįsta jos išgyvenimų, net neįsivaizduoja, kad jo žmona gali taip ilgai sielvartauti dėl jų kūdikio. Ji leidžiasi laiptais – nori išeiti iš namų. Tuo tarpu sutuoktinis prašo neišėiti, nori su ja išsikalbėti, kad geriau suprastų žmoną. Deja, moteriai atrodo, kad susikalbėjimas tarp jų neįmanomas – jie net gedį skirtingai! Poema baigiama prasivėrusiomis lauko durimis – labai svarbia detale.

POEMOS STILIUS. Eiliuota poema sukurta kaip dramatiškas pasakojimas, paremtas dialogais.

POEMOS KONFLIKTAS. Vidinis: tiek vyras, tiek žmona gedi savo mirusio vaiko. Išorinis: sutuoktiniai konfliktuoja dėl to, kaip reikia gedėti sūnelio.

POEMOS VIETA IR LAIKAS. Vieta – ūkininko namo laiptinė. Vyro ir žmonos pokalbiai vyksta po sūnelio mirties, po jo laidotuvių.

ŪKININKO PAVEIKSLAS. Personažas gedi savo sūnelio, tačiau išoriškai to neparodo. Jis pats iškasė savo mirusiam sūnui duobę, ir šis veiksmas natūraliai siejasi su ūkininko gyvenimu, jo darbu. Tai praktiškas žmogus, per žemę susiliečiantis su gamtos ciklais. Fizinis sąlytis su žeme, kasant kapelio duobę savo mirusiam sūnui, yra toks pat natūralus veiksmas kaip ir bet kuris žemės darbas, atliekamas ūkininko. Galima pamanyti, kad vyras nejautrus, tačiau gal žemės darbas jį ramina sunkią valandą? Žinoma, ūkininkas negali būti pernelyg jautrus, nes sunkus darbas ūkyje anksčiau ar vėliau suteikia jo charakteriui šiurkštumo. Sąlytis su žeme, greičiausiai, padeda vyrui susitaikyti su netektimi.

ŪKININKO ŽMONOS EMI PAVEIKSLAS. Ūkininko žmona Emi visiškai kitaip gedi savo sūnaus nei jos vyras. Ji niekaip nesusitaiko su pirmagimio netektimi. Jai pasaulis atrodo neteisingas, o daugelio gyvųjų sielvartas apsimestinis, nes žmonės, kol gyvi, stengiasi negalvoti apie mirtį ir džiaugiasi gyvenimo smulkmenomis. Faktas, kad vyras kasa sūneliui duobę, parsineša žemėtą kastuvą namo, aptaria ūkio reikalus, žmonos nuomone, tik įrodo vyro nejautrumą, jo kietą širdį. Pasaulis blogas, nes, jos nuomone, neteisingas, nejautrus. Pasaulio nejautrumą moteriai įkūnija jos sutuoktinis, todėl ji savo vyro šalinasi, nori išeiti iš namų. Vyro namai jai yra tapę kalėjimu.

VAIZDŲ SIMBOLIKA:

☐ BERŽO STATINIŲ TVORA

1) Vyras svarsto apie greit pūvančią iš beržo medienos suręstą tvorą – greitą medžio puvimą galima susieti su greitu žmogaus kūno irimu.

☐ KAPINĖS IR MIEGAMOJO LANGAS

2) Vyras, nieko blogo nepagalvojęs, nustemba: miegamojo langas tokio pat dydžio kaip šeimos kapinės (tėvų kapai, sūnaus kapelis). Ši neapgalvota frazė labai žeidžia gedinčią motiną: ji vis labiau įsitikina, koks nejautrus jos vyras.

☐ LAIPTŲ SIMBOLIKA

3) Namų laiptai galėtų būti dviejų mylinčių žmonių – vyro ir žmonos – „kelias“, tačiau šios šeimos nariai, stovėdami ant laiptų, niekada nėra viename lygyje. Simboline prasme tai reiškia nenorą ar negalėjimą susikalbėti.

☐ DURŲ SIMBOLIKA

4) Durys – riboženklis, jis žymi namų ir ne-namų erdves. Vyras prašo žmonos neišeiti, mėgina suprasti žmoną, bet jiems susikalbėti nepavyksta. Vaiko mirtis, gedėjimas tampa šeimos narių santykių išbandymu. Žmona neištvėrusi atidaro namų duris ir išeina. Žmonos išėjimas parodo vyro bejėgiškumą – jo pastangos susikalbėti nueina veltui. Moteris kiekvieną vyro žodį traktuoja kaip nejautrumo apraišką.

TEMATIKA:

1. Vyro ir moters santykiai.
2. Šeimos narių santykiai.
3. Vyro ir moters nesusikalbėjimas.
4. Praradimo skausmas.

APIBENDRINIMAS

Judita Vaičiūnaitė ir Robertas Frostas yra skirtingų šalių, nevienodų patirčių poetai.

Abiejų poetų kūrinis sieja universali tema – vyro ir moters santykiai.

Mylinčių žmonių santykiai poetų kūryboje rodomi kaip sudėtingi, reikalaujantys pastangų.

Vyro ir moters psichologinis skirtingumas yra aktualus šiuolaikiniam žmogui.

NAUDOTA LITERATŪRA

1. Avčininkas A. ir t., *36 privalomi autoriai*, Kaunas: Šviesa, 2019.
2. Čiurlionis M. K., „Jūra“, J. Čiurlionytės transkripcija fortepijonui, fragmentas; atlieka Sonata ir Rokas Zubovai, prieiga per internetą: <https://www.youtube.com/watch?v=WILx1s9YpXc>
3. Čiurlionis M. K., Pasaulio sutvėrimas (trylikos paveikslų ciklas), 1905/6, prieiga per internetą: <http://mkc2011.lmta.lt/mkc/tapyba-pasaulio-sutverimas.html>
4. *Gaila kaip toj dainoj*: Judita Vaičiūnaitė atsako į Liudviko Jakimavičiaus klausimus // „Metai“, 1997, Nr. 7.
5. *Judita Vaičiūnaitė: Stengiuosi savo dvasia išlikti laisva*, internetinė prieiga: <http://senas.lnb.lt/lnb/selectPage.do?docLocator=BB0CB488B39011E19B7B746164617373&inlanguage=lt>
6. Krivas A., Robert Frost. Eilėraščiai, prieiga per internetą: <https://literaturairmenas.lt/poezija/robert-frost-eilerasciai>
7. Samarinaitė V., *Poetės J. Vaičiūnaitės gerbėjai jos poezija galės mėgautis S. Moniuskos skvere po skylėtu skėčiu*, internetinė prieiga: https://kultura.lrytas.lt/meno-pulsas/2011/08/04/news/poetes-j-vaiciunaites-gerbejai-jos-poezija-gales-megautis-s-moniuskos-skvere-po-skyletu-skeciu-nuotraukos--05849/?utm_source=lrExtraLinks&utm_campaign=Copy&utm_medium=Copy
8. Vaičiūnaitė J., *Gatvės laivas: Eilėraščiai*, Vilnius: „Vyturys“, 1991.
9. Vaičiūnaitė J., *Stengiuosi savo dvasia išlikti laisva*, prieiga per internetą: <http://senas.lnb.lt/lnb/selectPage.do?docLocator=BB0CB488B39011E19B7B746164617373>
10. Vaičiūnaitė J., *Žemynos vainikai: Eilėraščiai*, Vilnius: LRS leidykla, 1995.
&inlanguage=lt
11. Visuotinė lietuvių enciklopedija, prieiga per internetą: <https://www.vle.lt/straipsnis/robert-frost/>
12. Zailskaitė D., *Išauklėta Juditos Vaičiūnaitė demokratijos*, internetinė prieiga: http://www.respublika.lt/lt/naujienos/kultura/kulturos_naujienos/isaukleta_juditos_vaiciunaites_demokratijos/

NAUDOTA LITERATŪRA (tęsinys)

13. Joseph Brodsky: On „Home Burial“: prieiga per internetą:

<https://www.modernamericanpoetry.org/criticism/joseph-brodsky-home-burial>

14. Guy Rotella: On „Home Burial“: prieiga per internetą:

<https://www.modernamericanpoetry.org/criticism/guy-rotella-home-burial>

15. Katherine Kearns: On „Home Burial“: prieiga per internetą:

<https://www.modernamericanpoetry.org/criticism/katherine-kearns-home-burial>

16. Karen L. Kilcup: On „Home Burial“: prieiga per internetą:

<https://www.modernamericanpoetry.org/criticism/karen-l-kilcup-home-burial>

17. **Mordecai Marcus**: On „Home Burial“: prieiga per internetą:

<https://www.modernamericanpoetry.org/criticism/mordecai-marcus-home-burial>

18. Randall Jarrell: On „Home Burial“: prieiga per internetą:

<https://www.modernamericanpoetry.org/criticism/randall-jarrell-home-burial>

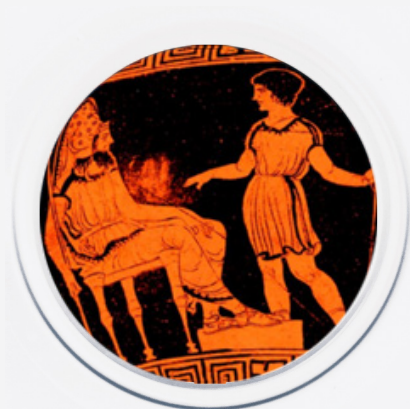
19. Robert Frost: „Home Burial“: prieiga per internetą: <https://www.poetryfoundation.org/poems/53086/home-burial>

20. Richard Poirier: On „Home Burial“: prieiga per internetą:

<https://www.modernamericanpoetry.org/criticism/richard-poirier-home-burial>

21. Robert Faggen: On „Home Burial“: prieiga per internetą:

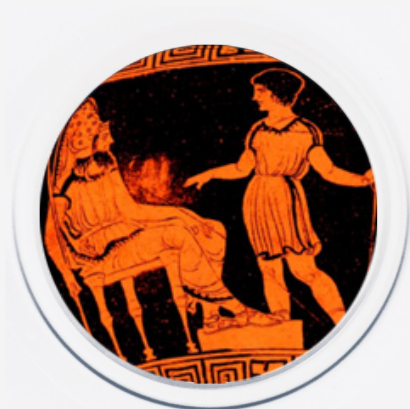
<https://www.modernamericanpoetry.org/criticism/robert-faggen-home-burial>

Projektą „Nuo Antigonės iki Barboros Radvilaitės“ finansavo Lietuvos Respublikos Vyriausybė.

Projektas skirtas stiprinti 9-10 (I-II gimnazijos) klasių koncentre dirbančių lietuvių kalbos ir literatūros mokytojų kompetencijas įgyvendinant atnaujintas bendrąsias programas.

Projektą įgyvendino Lietuvos kalbų pedagogų asociacija, projekto partneris – Valstybės institucijų kalbų centras.

Metodinės medžiagos autorė -
lietuvių kalbos ir literatūros mokytoja ekspertė

Onutė Baumilienė

Leidinį parengė
Audronė Auškelienė

Valstybės institucijų kalbų centras